

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Dispvt. LXIX. Circa doctrinam articuli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

tum operabilia sunt. Et ideo cum scientia Dei sit omnibus modis perfecta, oportet quod sciat ea quæ sunt à se operabilia in quantum huiusmodi & non solum secundum quod sunt speculabilia. Sed tamen non receditur à nobilitate speculatiuæ scientiæ, quia omnia alia à se videt in seipso: seipsum autem speculatiue cognoscit, & sic in speculatiua sui ipsius scientia habet cognitionem & speculatiuam, & practicam omnium aliorum.

Summa articuli est, *Deus de seipso habet scientiam speculatiuam, non practicam: de alijs autem rebus practicam, & speculatiuam: de possibilibus quidem, quæ nunquam erunt, speculatiuam: de ijs vero, quæ aliquando erunt, practicam.*

DISPVTATIO LXIX.

Circa doctrinam Articuli.

Quid senserit Scotus, cap. 1.

Vera sententia, cap. 2.

CAPVT I.

Quid senserit Scotus.

Facilis esset iuxta definitionem Philosophi tota doctrinam huius art. nisi Scotus eam nobis diffiilem reddidisset. Ideo prius referam eius sententiam, deinde ex ijs, quæ tradidi supra disp. 8. paucis explicabo, quid in hac re dicendum sit. Primum igitur Scotus in q. 4. prologi §. Si obijciatur contra hoc, ad 4. argumentum putat probabiliter posse defendi, scientiam, quam Deus de se habet, esse practicam, non quod sit de opere aliquo faciendo, sed quia præcedit affectum, ipsumque mouet: sicut eadem ratione aliqui idem opinantur de visione clara qua Deus à Beatis videtur: sed tandem in ea q. §. Si obijciatur, versiculo *Licet hæc*, putat probabilius esse, scientiam, quam Deus de se habet, non esse practicam: tamen si moueat affectum quia ex eius sententia, ut esset practica, deberet esse regula voluntatis diuinæ: scientia autem, quam Deus habet, non potest esse regula voluntatis Dei, quia voluntas Dei ex se regula est suarum operationum, ergo non habet rationem scientiæ practicæ.

Deinde docet Scot. in ea q. §. Tertius articulus, nullam scientiam, quam Deus habet de alijs rebus practicam esse: idque probat eadem ratione, quia scilicet intellectus non est regula diuinæ voluntatis in productione aliarum rerum, sed ipsa sibi regula est. Id ipsum docuit in r. d. 38. q. 1. alia tamen ratione: quia videlicet ad rationem practicæ notitiæ pertinet dictare voluntati, aut proponere aliquid faciendum: nulla autem cognitio Deo proponit hoc modo quidquam faciendum: ergo nulla cognitio in Deo practica est. Porro nulla cognitione hoc modo proponi Deo faciendum, probat Scot. Si n. aliqua cognitio ita dictaret, præcederet sane naturaliter omnem actum voluntatis: ac proinde non posset voluntas non velle id quod intellectus ita proponeret: ergo necessario Deus voluisset facere quæ fecit, quod est absurdum. Quod vero, si cognitio naturaliter præcederet, non posset voluntas illam non sequi, non probat Scotus, posset autem hoc modo suaderi. Nam si intellectus Dei, qui decipi non potest, vltima resolutione tantum bonum proponeret, Petrum iustificare:

CAP. I. & II.

quantam ratione posset voluntas intellectui repugnare: Adde quod iudicium illud naturaliter præcedens omnem actum voluntatis non potest in Deum conuenire: non n. videtur maior ratio, ob quam Deo proponatur, ut bonum, Petrum iustificare, quam non iustificare, aut potius Petrum, quam Ioan. Constat autem Deum voluisse potius vnum, quam aliud: ergo non ex iudicio proponente, sed ex sua solum voluntate sic esse decreuit.

CAPVT II.

Vera sententia.

Tamet si dissensio sit vocum, non rerum, cum agitur de practico, aut speculatio: verum, ut notam supra disp. 8. nomina hæc, *practicum & speculatiuum*, sicut & cetera omnia, quibus Theologi & Phil. vtuntur, non sunt nobis vlti panda prout libet, sed iuxta communem apud ipsos significationem. Quod si, ut dixi eo loco, practica cognitio eo dicitur, non quod moueat affectum, aut sit regula operationis eius, hoc enim accidentarium ipsi videtur: sed ex eo, quod sit de opere aliquo faciendo, & tanquam principium illius: consequitur manifeste primum scientiam, quam Deus de se habet non esse practicam: quia non est de opere faciendo: efficitur præterea, scientiam quam Deus habet de alijs rebus, esse practicam, & speculatiuam: illa enim speculatiua est, quam habet de rebus possibilibus, quatenus consideratur à nobis per modum solius speculationis. Nam quamuis sic de opere aliquo, tamen hac ratione non est de illo ut faciendum est, nec tanquam principium dirigens cum ipso comparatur: illa vero, quæ est de ipsis rebus prout fieri possunt, vel aliquando futura sunt, per modum principij dirigentis practica est. Porro scientia futurorum bifariam potest considerari, primum quatenus refertur ad res secundum suam essentiam possibilem, antequam sint futurae, per modum cuiusdam dictaminis & propositionis, qua dicit intellectus, hoc, & illo modo rem illam esse faciendam, & hoc modo practica est. Deinde prout respicit ipsas res iam futuras, & dicitur scientia visionis, atque hæc omnino speculatiua est: supponit enim iam res ipsas futuras, nec villo modo est principium earum: quocirca disp. 68. c. 6. diximus, hanc scientiam visionis esse non posse simul practicam, & speculatiuam, sed speculatiuam tantum: hoc autem modo sumendum esse practicum eo loco superius citato ex professo probauimus: ideo hæc nunc dixisse sufficiat.

Sed rationes Scoti diluere necesse est. Primum quod spectat ad scientiam, quam Deus de se habet dicimus non esse practicam, etiam si moueat affectum, non quia ratio in Deo proponens obiectum non sit regula bene operandi: nam neque in nobis ratio ipsa est regula proxima, ut ostendimus 1. 2. quæst. 19. a. 3. sed ipsamet natura rationalis ut rationalis est, ratio vero proponens est solum regula à posteriori, ut ibi dicemus; & tamē in nobis nullus negat esse plures notitias practicas: sed ideo scientia, quam Deus de se habet, practica non est quia non est de opere faciendo, id quod ad rationem practicæ notitiæ requiri supra disp. 8. notauimus. Quod autem moueat affectum parum refert: nam speculatiua etiam, cum rem bonam considerat, quæ non est opus aliquod faciendum, ad amorem illius mouere potest: practica enim, ut eo loco probauimus solum est de opere aliquo faciendo.

Prior pars
sententiæ
Scot.

Posterior
pars eius
sententiæ.

Fundamen-
tum Scoti.

3
Scientia Dei
de se ipso
rebus possi-
bilibus spe-
culatiua est.

Prior pars
sententiæ
Scot. curritur.
4

*Ad rationem
Socii respon-
su Caiet.*

Ne probatur.

*Verius solu-
tu.*

Caiet.

Ad rationem, qua probat Scotus scientiam Dei de alijs rebus non esse practicam, quia debere præuenire naturaliter affectum, &c. responderet Caietanus in hoc articulo illud dictamen, aut eam propositionem, qua voluntati proponitur bonum esse, hoc aut illud facere, non esse practicam: quia notitia practica ex sententia ipsius determinatur ab affectu: quare ipsum non antecedit: cuiusmodi est notitia artis quæ post decretum voluntatis de opere faciendo dirigit, ut hoc, aut illo modo res fiat. Verum Caietani sententia falsa est: nam quis neget dictamen prudentiæ, & iudicium quod ex consolatione elicitur, & præcedit voluntatem, aut propositionem synderesis, qua aliquis finis honestus proponitur, & omnem affectum antecedit, esse practicam? Hi enim habitus practici sunt, ergo & operationes ipsorum practicae erunt. Cur igitur solum ponitur notitia practica post affectum ad exequendum id, quod decretum est non ad mouendum etiam affectum, ut velit aliquod opus? Ergo eodem modo in Deo intellectio, quæ naturaliter præuenit omnem voluntatis determinationem, & proponit varia opera externa, ut bona, hoc aut illo modo facienda, sine dubio erit practica: nisi quod in Deo ea esse sine ulla consultatione. Deinde ita Deo varia proponit, quæ posset facere, ut licet naturaliter intellectus ante omnem voluntatis affectum ea repræsentet, ad nullum eorum necessario moueat. Vt n. voluntas necessario ab intellectu moueatur, non satis est, nullum esse defectum ex parte proponentis, sed oportet etiam esse omnem rationem boni in obiecto, ratione cuius voluntas necessario moueatur. Quare cum Deo proponantur varia quæ facere posset, in nullo vero voluntas inueniat omnem rationem boni, etiam si in intellectu diuino non sit defectus aliquis in proponendo: potest voluntas hoc, aut illud non velle: illud autem quod libere eligit, non ideo vult, quia ut maius bonum ei proponatur, sed quia ita vult. Deus n. non eligit vnum, relicto alio, quia vnum alteri comparat, & ut maius præferat: aliter quidem, quam nos, cum eligimus vnum medium per consultationem alio relicto: quam differentiationem vberius explicabimus. 1. 2. quæst. 13. art. 6. An vero post practicum iudicium, quo res facienda proponitur voluntati, & post electionem & affectum voluntatis sequatur actus alius practicus intellectus per modum imperij, in quo Caietanus videtur operationem artis constituere, pender ex eo, quod dictum sumus. 1. 2. quæst. 17. de actu imperij ad motionem aliarum potentiarum. Tum etiam, an in Deo talis actus debeat concedi secundum nostrum modum intelligendi, dicemus infra disp. 87. c. 2. Cæterum sine dicamus talem actum esse, quem Caiet. putat esse artis, siue non; negare non possumus, iudicium illud, quod præcedit electionem, & affectum voluntatis, & ei proponit aliquid faciendum, practicum esse: & hæcenus de scientia Dei.

QVÆSTIO XV.

De Ideis.

Post considerationem de scientia Dei restat considerare de ideis. Et circa hoc queruntur tria.

Prosequitur Doctor Angelicus, quæ pertinent ad operationem diuini intellectus: manifestum

V. q. 1. in 1. part. Tomus I.

enim est, ideam alicuius artis, aut esse operationem intellectus, aut aliquid illius, cumque Deus sit omnium creaturarum summus artifex, necesse est in mente illius, & artem, & ideam illarum nostro modo intelligendi constituere.

ARTICULVS I.

Utrum idea sint.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod ideæ non sint. Dicit enim Dionysius 7. cap. de diuin. nomin. quod Deus non cognoscit res secundum ideam. Sed ideæ non ponuntur ad aliud, nisi ut per eas cognoscantur res. Ergo ideæ non sunt.

2. Præterea. Deus in seipso cognoscit omnia, ut supra dictum est: sed seipsum non cognoscit per ideam. Ergo nec alia.

3. Præterea. Idea ponitur, ut principium cognoscendi, & operandi, sed essentia diuina est sufficiens principium cognoscendi, & operandi omnia: non ergo necesse est ponere ideam.

Sed contra est, quod dicit Aug. in li. 83. q. Tanta vis in ideis constituitur, ut nisi his intellectis, sapiens esse nemo possit.

Respondeo dicendum, quod necesse est ponere in mente diuina ideam. Idea n. Græce, Latine forma dicitur. Unde per ideam intelliguntur formæ aliarum rerum præter ipsas res existentes. Forma autem alicuius rei præter ipsam existens ad duo esse potest: vel ut sit exemplar eius cuius dicitur forma: vel ut sit principium cognitionis ipsius, secundum quod formæ cognoscibilia dicuntur esse in cognoscente. Et quantum ad utrumque est necesse ponere ideam, quod sic patet. In omnibus n. quæ non à casu generantur, necesse est formam esse finem generationis cuiuscunque. Agens autem non ageret propter formam, nisi in quantum similitudo formæ est in ipso. Quod quidem contingit dupliciter. In quibusdam enim agentibus præexistit forma rei fiende secundum esse naturale, sicut in his quæ agunt per naturam: sicut homo generat hominem: & ignis ignem. In quibusdam vero secundum esse intelligibile, ut in his, quæ agunt per intellectum: sicut similitudo domus pro existit in mente ædificatoris. Et hæc potest dici idea domus: quia artifex intendit domum assimilare formæ quam mente concepit. Quia igitur mundus non est casu factus, sed est factus à Deo per intellectum agente (ut infra patebit) necesse est quod in mente diuina sit forma, ad similitudinem cuius mundus est factus. Et in hoc consistit ratio ideæ.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus non intelligit res secundum ideam

*9
Infra text.
44. art. 3. &
1. d. 3. q. 2. ar.
2. & verit. q.
13. art. 1.
Cap. 7. a
medio.
2. 14. art. 5.*

*Lib. 83. q. 4.
46. parum
prin. tom. 4.*

2. 46. art. 1.

*Lib. 3. Metaph. a. 10.
10. usque ad
fin. lib. tom. 3.*

extra

